

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

วิทยานิพนธ์ เรื่อง “ศึกษาทัศนคติต่อการถวายสังฆทานของชาวพุทธกลุ่มวัยรุ่น กรณีศึกษา วัดจระเข้ใหญ่ อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ” เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติต่อการถวายสังฆทานของชาวพุทธกลุ่มวัยรุ่น กรณีศึกษา วัดจระเข้ใหญ่ อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการและเพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการถวายสังฆทานของชาวพุทธกลุ่มวัยรุ่น กรณีศึกษา วัดจระเข้ใหญ่ อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้วิธีคัดเลือกโดยวิธีสุ่มแบบเจาะจงจากประชากรกลุ่มเป้าหมาย คือ ชาวพุทธกลุ่มวัยรุ่นอายุไม่เกิน ๒๕ ปี ที่แสดงเจตนาถวายสังฆทาน ณ วัดจระเข้ใหญ่ อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ ในระหว่างวันที่ ๑ – ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๗ โดยพบว่าเป็นชาวพุทธกลุ่มวัยรุ่นเพศชาย จำนวน ๕๑ คน เพศหญิง จำนวน ๔๕ คน รวมจำนวนทั้งสิ้น ๙๖ คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นเท่ากับ ๐.๗๐ ผู้วิจัยเป็นผู้แจกแบบสอบถามและรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ได้แบบสอบถามกลับคืนมาครบทุกฉบับ (ร้อยละ ๑๐๐) เมื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและวิเคราะห์สรุปข้อมูลลงตารางประกอบการบรรยาย สถิติที่ใช้ในการทำวิจัย ประกอบด้วย สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ส่วนสถิติที่ใช้ศึกษาวัตถุประสงค์การวิจัย ได้แก่ สถิติการแจกแจงแบบทีชนิดที่เป็นอิสระจากกัน (t-dependent) และสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (Analysis of Covariance : ANOVA) ถ้าปรากฏนัยสำคัญทางสถิติจะทดสอบค่าความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffé)

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ ข้อมูลทั่วไป

ชาวพุทธกลุ่มวัยรุ่นที่ถวายสังฆทาน ณ วัดจระเข้ใหญ่ อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ จำนวนทั้งสิ้น ๙๖ คน เป็นชายร้อยละ ๕๓.๑๓ และหญิงร้อยละ ๔๖.๘๗ ส่วนใหญ่มีอายุต่ำกว่า ๑๕ ปี และมีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา

๕.๑.๒ ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ที่ ๑ ศึกษาทัศนคติต่อการถวายสังฆทานของชาวพุทธกลุ่มวัยรุ่น
กรณีศึกษา วัดจระเข้มใหญ่ อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ

ผลการศึกษาทัศนคติต่อการถวายสังฆทานของชาวพุทธกลุ่มวัยรุ่น พบว่าชาวพุทธกลุ่มวัยรุ่นที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติต่อการถวายสังฆทานโดยรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}=3.89$) เมื่อพิจารณาประเด็นที่เป็นรายละเอียดของทัศนคติต่อการถวายสังฆทานจากค่าเฉลี่ยสูงสุด ๓ อันดับ พบว่า ประเด็น (๑๕) ก่อนถวายสังฆทาน จำเป็นต้องรับศีลก่อนทุกครั้ง ($\bar{X}=3.90$) มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อการถวายสังฆทานสูงที่สุด รองลงมาเป็น (๑๔) ภิกษุนำสังฆทานที่ตนรับไปใช้สอยได้โดยไม่ต้องขออนุญาตจากสงฆ์ ($\bar{X}=3.76$) และ (๑๓) การถวายสังฆทานเป็นเรื่องของการอุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ตายเท่านั้น ($\bar{X}=3.04$)ตามลำดับ ส่วนทัศนคติต่อการถวายสังฆทานที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ (๑) การให้ทาน เป็นการทำบุญที่สามารถทำได้ง่ายที่สุด

ผลการศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติต่อการถวายสังฆทานของชาวพุทธกลุ่มวัยรุ่นจำแนกตามตัวแปรที่ศึกษา คือ เพศ อายุ และระดับการศึกษา ปรากฏรายละเอียดดังนี้

๑) ทัศนคติต่อการถวายสังฆทานของชาวพุทธกลุ่มวัยรุ่นหญิงและชาย พบว่าชาวพุทธกลุ่มวัยรุ่นหญิงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อการถวายสังฆทานต่ำกว่าและชาวพุทธกลุ่มวัยรุ่นชาย แต่ไม่พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๒) ทัศนคติต่อการถวายสังฆทานของชาวพุทธกลุ่มวัยรุ่นที่มีอายุต่างกัน พบว่า ชาวพุทธกลุ่มวัยรุ่นที่มีอายุระหว่าง ๑๖-๒๐ ปี มีทัศนคติต่อการถวายสังฆทานที่สูงกว่าผู้มีอายุต่ำกว่า ๑๕ ปี และอายุ ๒๐ ปี ขึ้นไป แต่ไม่พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๓) ทัศนคติต่อการถวายสังฆทานของชาวพุทธกลุ่มวัยรุ่นที่มีระดับการศึกษาต่างกัน พบว่าชาวพุทธกลุ่มวัยรุ่นที่มีการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษา มีทัศนคติต่อการถวายสังฆทานที่สูงกว่าผู้มีการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษา แต่ไม่พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

วัตถุประสงค์ที่ ๒ ศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการถวายสังฆทานของชาวพุทธกลุ่มวัยรุ่น กรณีศึกษา วัดจระเข้มใหญ่ อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ

ผู้วิจัยใช้วิธีพิจารณาคะแนนเฉลี่ยจากการตอบแบบสอบถามโดยจัดเรียงอันดับจากคะแนนต่ำสุดขึ้นมา ๕ อันดับ เพื่ออธิบายสภาพปัญหาในการถวายสังฆทานของชาวพุทธกลุ่มวัยรุ่น ทัศนศึกษา วัดจระเข้ใหญ่ อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ ผลการศึกษาพบว่า ชาวพุทธกลุ่มวัยรุ่นที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อการถวายสังฆทานที่ต่ำสุด คือ เรื่อง (๑) การให้ทานเป็นการทำบุญที่สามารถทำได้ง่ายที่สุด ($\bar{X}=3.74$) รองลงมา คือ (๒) เมื่อท่านคิดจะทำบุญ ท่านชอบที่จะทำบุญโดยถวายสังฆทาน ($\bar{X}=3.70$) (๓) การถวายสังฆทาน เป็นการทำบุญที่มีอานิสงส์มากที่สุด ($\bar{X}=3.66$) (๔) การให้ทานควรจัดถวายแก่ภิกษุโดยไม่เจาะจงภิกษุผู้รับ ($\bar{X}=3.51$) และ (๕) การถวาย "สังฆทาน" ทำได้กับภิกษุจำนวนกี่รูปก็ได้ที่บรรพชาอุปสมบทในพระพุทธศาสนา ($\bar{X}=3.48$)

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาที่พบว่าชาวพุทธกลุ่มวัยรุ่นมีทัศนคติต่อการถวายสังฆทานโดยเชื่อว่าก่อนถวายสังฆทานจำเป็นต้องรับศีลก่อนทุกครั้ง และมีทัศนคติว่าการให้ทานเป็นการทำบุญที่สามารถทำได้ง่ายที่สุด สอดคล้องกับการศึกษาของ **บริษัท รัตนาวังเจริญ** ศึกษามูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของการทำบุญตักบาตร ทัศนศึกษาวัดบริเวณโดยรอบมหาวิทยาลัยเชียงใหม่โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลทั่วไปและรูปแบบพฤติกรรมการทำบุญตักบาตรของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ระบบการจัดการทรัพยากรปัจจัยต่างๆ ที่ได้รับการบริจาคมายังวัด และเพื่อประเมินมูลค่าทางเศรษฐกิจที่เกิดจากกิจกรรมการทำบุญตักบาตรกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้วิธีการของ ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) และกำหนดให้ค่าความคลาดเคลื่อนไม่เกินร้อยละ ๑๐ ในการหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๙๙ ตัวอย่าง แต่เห็นว่าขนาดของตัวอย่างมีขนาดเล็กเกินไปจึงทำการเก็บตัวอย่าง ๒๐๐ ตัวอย่าง โดยสถิติที่ใช้ในการศึกษาใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) และแสดงผลเป็นค่าร้อยละและค่าเฉลี่ยประกอบการอธิบายในส่วนของคุณค่าข้อมูลทั่วไปพฤติกรรมการทำบุญตักบาตร และปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการตัดสินใจทำบุญ

ผลการศึกษาพบว่าโดยส่วนใหญ่แล้วผู้ที่ไปทำบุญจะมีอายุระหว่าง ๒๑-๓๐ ปี โดยนิยมไปทำบุญในช่วงวันสำคัญทางศาสนาและวันคล้ายวันเกิดของตนเองและนิยมไปทำบุญที่วัดสวนดอกมากที่สุดเป็นกลุ่มทัศนศึกษา รองลงมาคือวัดอุโมงค์ เพราะเป็นวัดที่ตั้งอยู่ไม่ไกลจากที่พักอาศัยไม่มากนักในส่วนของคุณค่าลักษณะการทำบุญที่กลุ่มตัวอย่างมีความนิยมมากที่สุดคือการ

ถวายเป็นสังฆทาน สำหรับการตักบาตรในแต่ละครั้งนั้นผู้ทำบุญนิยมทำบุญด้วยเงินสดเพราะมีความสะดวกในการพกพา ในด้านของปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อการตัดสินใจในการทำบุญตักบาตรพบว่าผู้ทำบุญตักบาตรให้ความสนใจกับปัจจัยทางด้านความเชื่อมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ ๓.๕๒ รองลงมาคือด้านเวลา รายได้และสถานที่ตามลำดับ ด้านมูลค่าในการทำบุญตักบาตรพบว่ามีการใช้จ่ายอยู่ที่ ๒๒.๙๒๕.๐๒ บาท/คน/ปี ซึ่งมีค่าสูงกว่าการสำรวจโดยศูนย์วิจัยกสิกร ไทยที่สำรวจไว้ที่ ๖๗๒ บาท/คน/ปี และสอดคล้องกับการศึกษาของ **ภัทรารวรรณ ธรรมานุกูล** ศึกษาปัจจัยและพฤติกรรมการใช้จ่ายในการทำบุญของนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการทำบุญและพฤติกรรมการใช้จ่ายในการทำบุญของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยทำการเลือกสุ่มตัวอย่างแบบโควต้า (Quota Sampling) แบ่งเป็นการสุ่มจากนักศึกษาในกลุ่มสังคมและมนุษยศาสตร์ ๙๐ ตัวอย่าง กลุ่มคณะวิทยาศาสตร์ สุขภาพ ๔๐ ตัวอย่าง กลุ่มคณะวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ๗๐ ตัวอย่าง รวมทั้งสิ้น ๒๐๐ ตัวอย่าง โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์เป็นสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) และแสดงผลเป็นค่าความถี่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ยในการอธิบายผลในส่วนของข้อมูลทั่วไปและพฤติกรรมการใช้จ่ายในการทำบุญ และใช้การทดสอบไคส-แควร์ในการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านต่างๆ กับค่าใช้จ่ายในการทำบุญว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไรบ้างหรือไม่ ผลการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามโดยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ ๕๙ และพบว่าปัจจัยทางด้านความเชื่อปัจจัยทางด้านสิ่งแวดล้อมและปัจจัยทางด้านสถานที่ที่มีอิทธิพลในการทำบุญโดยรวมในระดับปานกลางคือมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ ๒.๑๑ ในส่วนของพฤติกรรมในการทำบุญพบว่า สถานที่ที่นักศึกษาโดยส่วนใหญ่นิยมไปทำบุญคือวัดร้อยละ ๗๐.๑ และนักศึกษาร้อยละ ๕๖.๔ ไปทำบุญเนื่องในวันสำคัญทางศาสนาและร้อยละ ๔๖.๓ นิยมไปทำบุญกันเป็นกลุ่ม(๓ คนขึ้นไป)โดยที่นักศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ ๕๐.๒ นิยมไปทำบุญกับครอบครัวและจำนวนเงินที่ใช้ในการทำบุญแต่ละครั้งอยู่ที่ ๕๐ บาท/ครั้ง ในส่วนของความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคลกับค่าใช้จ่ายในการทำบุญพบว่าเพศมีความสัมพันธ์กับค่าใช้จ่ายในการทำบุญด้านการใส่บาตร การเสาะหาเคราะห์ การทอดกฐิน/ผ้าป่า การบริจาคเงิน และการปฏิบัติธรรม ระดับรายได้มีความสัมพันธ์กับค่าใช้จ่ายในการทำบุญประเภทการถวายสังฆทาน การปล่อยสัตว์มีชีวิต การบริจาคสิ่งของ การให้อาหารสัตว์ การบริจาคเลือด การบริจาคอวัยวะ การปฏิบัติธรรมการเสาะหาเคราะห์ การทอดกฐิน/ผ้าป่า การบริจาคเงิน และกลุ่มคณะที่ศึกษามีความสัมพันธ์กับค่าใช้จ่ายในการทำบุญประเภทการถวายสังฆทาน การบริจาคสิ่งของ การปล่อยสัตว์มีชีวิต การให้อาหารสัตว์ การทอดกฐิน/ผ้าป่า การบริจาคเงินศูนย์วิจัยกสิกรไทย (๒๕๕๓) ได้ทำการสำรวจ “พฤติกรรมการฉลองปีใหม่อันรับปี ๒๕๕๔ ของคนกรุงเทพฯ” ใน

ระหว่างวันที่ ๑-๑๐ ธันวาคม ๒๕๕๓ จำนวนกลุ่มตัวอย่าง ๕๒๑ คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่วางแผนเข้าร่วมกิจกรรมทำบุญไหว้พระเพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมา ซึ่งมีทั้งการทำบุญ ตักบาตร และไหว้พระตามวัดในกรุงเทพฯ และการเดินทางไปตามต่างจังหวัดใกล้ๆ ในลักษณะเดินทางแบบเข้าไปเย็นกลับตลอดจนการเดินทางกลับบ้านในต่างจังหวัด และการไปเที่ยวค้างคืนตามต่างจังหวัดโดยประเมินว่า การใช้จ่ายเพื่อร่วมกิจกรรมทำบุญไหว้พระในช่วงเทศกาลปีใหม่ของคนกรุงเทพฯ มีแนวโน้มก่อให้เกิดเม็ดเงินคิดเป็นมูลค่าประมาณ ๑.๘๐๐ ล้านบาท เพิ่มขึ้นเกือบร้อยละ ๑๐ จากปีที่ผ่านมา ซึ่งคาดว่าจะส่งผลดีต่อธุรกิจที่เกี่ยวข้อง อาทิ ร้านจำหน่ายเครื่องสังฆภัณฑ์ ร้านจำหน่ายข้าวสาร อาหารแห้งเครื่องต้ม และอาหารกระป๋องต่างๆ รวมทั้งร้านจำหน่ายดอกไม้ ส่งผลดีต่อผู้ประกอบการร้านค้าปลีกทั่วไปตามชุมชน ไปจนถึงร้านค้าปลีกรูปแบบทันสมัย ที่ต่างมีรายได้เพิ่มขึ้นจำนวนมากในช่วงเทศกาลปีใหม่นี้จากการเข้าร่วมกิจกรรมทำบุญไหว้พระของคนกรุงเทพฯ ซึ่งเป็นตลาดที่มีกำลังซื้อสูง และมีแนวโน้มหันมาทำบุญไหว้พระเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ผลการศึกษาที่พบว่าชาวพุทธกลุ่มวัยรุ่นหญิงและชายที่มีอายุต่างกัน และมีการศึกษาต่างกันไม่พบว่ามี ความแตกต่างของทัศนคติต่อการถวายสังฆทาน สอดคล้องกับการศึกษาของ **อยุทธรย์ อินทรประดิษฐ์** ศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการทำบุญตักบาตรของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลทั่วไปและพฤติกรรมตลอดจนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ในการทำบุญตักบาตรในบริเวณรอบมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ทำการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างจากนักศึกษาที่เคยทำบุญตักบาตรจำนวน ๑๐๐ คน แบ่งเป็นจำนวนในแต่ละสาขาวิชาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) กำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาแต่ละสาขาได้สาขาวิทยาศาสตร์จำนวนตัวอย่าง ๕๕ คน สาขา สาสังคมศาสตร์ ๔๕ คน ในการศึกษาใช้สถิติเชิงพรรณนาได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ทำการวิเคราะห์ข้อมูล และการศึกษาของ **ภัทราวรรณ ธรรมานุกูล** ที่ได้ศึกษาปัจจัยและพฤติกรรม การใช้จ่ายในการทำบุญของนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการทำบุญและพฤติกรรมการใช้จ่ายในการทำบุญของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยทำการเลือกสุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling) แบ่งเป็นการสุ่มจากนักศึกษากลุ่มสังคมและมนุษยศาสตร์ ๙๐ ตัวอย่าง กลุ่มคณะวิทยาศาสตร์สุขภาพ ๔๐ ตัวอย่าง กลุ่มคณะวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ๗๐ ตัวอย่าง รวมทั้งสิ้น ๒๐๐ ตัวอย่าง โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์เป็นสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) และแสดงผลเป็นค่าความถี่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ยในการอธิบายผลในส่วนของคุณสมบัติข้อมูลทั่วไปและพฤติกรรมการใช้จ่ายในการทำบุญ และใช้

การทดสอบไคส-แควร์ในการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านต่างๆ กับค่าใช้จ่ายในการทำบุญว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างน้อยมีนัยสำคัญหรือไม่

ผลการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามโดยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ ๕๙ และพบว่าปัจจัยทางด้านความเชื่อปัจจัยทางด้านสิ่งแวดล้อมและปัจจัยทางด้านสถานที่ที่มีอิทธิพลในการทำบุญโดยรวมในระดับปานกลาง คือมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ ๒.๑๑ ในส่วนของพฤติกรรมในการทำบุญพบว่า สถานที่ที่นักศึกษาโดยส่วนใหญ่นิยมไปทำบุญคือวัดร้อยละ ๗๐.๑ และนักศึกษาร้อยละ ๕๖.๔ ไปทำบุญเนื่องในวันสำคัญทางศาสนาและร้อยละ ๔๖.๓ นิยมไปทำบุญกันเป็นกลุ่ม(๓ คนขึ้นไป)โดยที่นักศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ ๕๐.๒ นิยมไปทำบุญกับครอบครัวและจำนวนเงินที่ใช้ในการทำบุญแต่ละครั้งอยู่ที่ ๕๐ บาท/ครั้ง ในส่วนของความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคลกับค่าใช้จ่ายในการทำบุญพบว่าเพศมีความสัมพันธ์กับค่าใช้จ่ายในการทำบุญด้านการใส่บาตร การสะเดาะเคราะห์ การทอดกฐิน/ผ้าป่า การบริจาคเงิน และการปฏิบัติธรรม ระดับรายได้มีความสัมพันธ์กับค่าใช้จ่ายในการทำบุญประเภทการถวายสังฆทาน การปล่อยสัตว์มีชีวิต การบริจาคสิ่งของ การให้อาหารสัตว์ การบริจาคเลือด การบริจาคอวัยวะ การปฏิบัติธรรมการสะเดาะเคราะห์ การทอดกฐิน/ผ้าป่า การบริจาคเงิน และกลุ่มคณะที่ศึกษามีความสัมพันธ์กับค่าใช้จ่ายในการทำบุญประเภทการถวายสังฆทาน การบริจาคสิ่งของ การปล่อยสัตว์มีชีวิต การให้อาหารสัตว์ การทอดกฐิน/ผ้าป่า การบริจาคเงินศูนย์วิจัยกสิกรไทย (๒๕๕๓) ได้ทำการสำรวจ “พฤติกรรมการณ์ลองปีใหม่ต้อนรับปี ๒๕๕๔ ของคนกรุงเทพฯ” ในระหว่างวันที่ ๑-๑๐ ธันวาคม ๒๕๕๓ จำนวนกลุ่มตัวอย่าง ๕๒๑ คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่วางแผนเข้าร่วมกิจกรรมทำบุญไหว้พระเพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมา ซึ่งมีทั้งการทำบุญ ตักบาตร และไหว้พระตามวัดในกรุงเทพฯ และการเดินทางไปตามต่างจังหวัดใกล้ๆ ในลักษณะเดินทางแบบเข้าไปเย็นกลับตลอดจนการเดินทางกลับบ้านในต่างจังหวัด และการไปเที่ยวค้างคืนตามต่างจังหวัดโดยประเมินว่า การใช้จ่ายเพื่อร่วมกิจกรรมทำบุญไหว้พระในช่วงเทศกาลปีใหม่ของคนกรุงเทพฯ มีแนวโน้มก่อให้เกิดเม็ดเงินคิดเป็นมูลค่าประมาณ ๑.๘๐๐ ล้านบาท เพิ่มขึ้นเกือบร้อยละ ๑๐ จากปีที่ผ่านมา ซึ่งคาดว่าจะส่งผลดีต่อธุรกิจที่เกี่ยวข้อง อาทิ ร้านจำหน่ายเครื่องสังฆภัณฑ์ ร้านจำหน่ายข้าวสาร อาหารแห้งเครื่องดื่ม และอาหารกระป๋องต่างๆ รวมทั้งร้านจำหน่ายดอกไม้ ส่งผลดีต่อผู้ประกอบการร้านค้าปลีกทั่วไปตามชุมชน ไปจนถึงร้านค้าปลีกรูปแบบทันสมัย ที่ต่างมีรายได้เพิ่มขึ้นจำนวนมากในช่วงเทศกาลปีใหม่นี้จากการเข้าร่วมกิจกรรมทำบุญไหว้พระของคนกรุงเทพฯ ซึ่งเป็นตลาดที่มีกำลังซื้อสูง และมีแนวโน้มหันมาทำบุญไหว้พระเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ผลการศึกษาอุปสรรคสำหรับการถวายสังฆทานของชาวพุทธกลุ่มวัยรุ่น พบว่า ชาวพุทธกลุ่มวัยรุ่นที่สนใจต่อการถวายสังฆทานที่ต่ำสุด คือ การให้ทานเป็นการทำบุญที่สามารถทำได้ง่ายที่สุด สอดคล้องกับการศึกษาของ**บริษัท รัตนาวังเจริญ** ศึกษามูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของการทำบุญตักบาตร กรณีศึกษาวัดบริเวณโดยรอบมหาวิทยาลัยเชียงใหม่โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลทั่วไปและรูปแบบพฤติกรรมการทำบุญตักบาตรของประชาชนในเขตอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ ระบบการจัดการทรัพยากรปัจจัยต่างๆ ที่ได้รับการบริจาคมาถึงวัด และเพื่อประเมินมูลค่าทางเศรษฐกิจที่เกิดจากกิจกรรมการทำบุญตักบาตรกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้วิธีการของ ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) และกำหนดให้ค่าความคลาดเคลื่อนไม่เกินร้อยละ ๑๐ ในการหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๙๙ ตัวอย่าง แต่เห็นว่าขนาดของตัวอย่างมีขนาดเล็กเกินไปจึงทำการเก็บตัวอย่าง ๒๐๐ ตัวอย่าง โดยสถิติที่ใช้ในการศึกษาใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) และแสดงผลเป็นค่าร้อยละและค่าเฉลี่ยประกอบการอธิบายในส่วนของคุณค่าข้อมูลทั่วไปพฤติกรรมการทำบุญตักบาตร และปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการตัดสินใจทำบุญ

ผลการศึกษาพบว่าโดยส่วนใหญ่แล้วผู้ที่ไปทำบุญจะมีอายุระหว่าง ๒๑-๓๐ ปี โดยนิยมไปทำบุญในช่วงวันสำคัญทางศาสนาและวันคล้ายวันเกิดของตนเองและนิยมไปทำบุญที่วัดสวนดอกมากที่สุดเป็นกลุ่มกรณีศึกษา รองลงมาคือวัดอุโมงค์ เพราะเป็นวัดที่ตั้งอยู่ไม่ไกลจากที่พักอาศัยไม่มากนักในส่วนของคุณค่าลักษณะการทำบุญที่กลุ่มตัวอย่างมีความนิยมมากที่สุดคือการถวายสังฆทาน สำหรับการตักบาตรในแต่ละครั้งนั้นผู้ทำบุญนิยมทำบุญด้วยเงินสดเพราะความสะดวกในการพกพา ในด้านของปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อการตัดสินใจในการทำบุญตักบาตรพบว่าผู้ทำบุญตักบาตรให้ความสนใจกับปัจจัยทางด้านความเชื่อมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ ๓.๕๒ รองลงมาคือด้านเวลา รายได้และสถานที่ตามลำดับ ด้านมูลค่าในการทำบุญตักบาตรพบว่ามีความใช้จ่ายอยู่ที่ ๒๒.๙๒๕.๐๒ บาท/คน/ปี ซึ่งมีค่าสูงกว่าการสำรวจโดยศูนย์วิจัยกสิกร ไทยที่สำรวจไว้ที่ ๖๗๒ บาท/คน/ปี

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย สำหรับวัดจระเข้มใหญ่ อำเภอ บางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ โดยให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการถวายสังฆทานและอานิสงส์

ของการถวายทานตามความเชื่อในทางพระพุทธศาสนา โดยจัดให้มีข้อมูลประชาสัมพันธ์ที่ทันสมัย
ช่วยให้กลุ่มวัยรุ่นสามารถเข้าใจได้ง่าย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

๑. ศึกษาความเชื่อเรื่องและพิธีการสำหรับการถวายสังฆทาน
๒. ศึกษาอานิสงส์ของการถวายสังฆทาน

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย :

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Sources)

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกภาษาบาลี**. ฉบับมหาจุฬาเตปิฎก, ๒๕๐๐.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกภาษาไทย**. ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **อรรถกถาบาลี . ฉบับมหาจุฬาอรรถกถา**. กรุงเทพมหานคร:

โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๒.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถา แปล. ชุด ๙๑ เล่ม**. กรุงเทพมหานคร:

โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๑.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources)

(๑) หนังสือ

การศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, ๒๕๓๐.

จิราภรณ์ ตั้งกิตติภาภรณ์. **จิตวิทยาเบื้องต้น**. สงขลา : คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลา-

นครินทร์, ๒๕๓๒

ชัยสิทธิ์ ทองบริสุทธิ์. **“จิตวิทยาพุทธศาสนา”**. กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัย

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙.

ชำเลื่อง วุฒิจันทร์ และคณะ. **ศาสนพิธี คู่มือทำบุญบำเพ็ญกุศลสำหรับพุทธศาสนิกชน**.

กรุงเทพมหานคร, ๒๕๒๖.

นิพนธ์ แจ่มเอี่ยม. **จิตวิทยาสังคม**. กรุงเทพมหานคร : เอกมัยการพิมพ์, ๒๕๒๕

ประมะ สตะเวทิน. **หลักนิเทศศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร: รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์, ๒๕๔๐

ประยุทธ์ หลงสมบุญ. **พจนานุกรมมคอ -ไทย**. พิมพ์ครั้งที่ ๒ . กรุงเทพมหานคร: บริษัทธรรมสาร

จำกัด, ๒๕๔๖

พ.ท. ปิ่น มุกกันต์. **มงคลชีวิต ภาคที่ ๒**. กรุงเทพมหานคร: พิศนาคะการพิมพ์, ๒๕๐๖.

พ.อ.ปิ่น มุกกันต์. **คำบรรยายพุทธศาสตร์ ฉบับฉลอม ๒๕ พุทธศตวรรษ ภาค ๓**.

กรุงเทพมหานคร, ๒๕๑๗.

พระครูไพศาลธรรมานุสิฐ (ถนอม ภิัญโญจิตร). “การศึกษาเปรียบเทียบตัวอย่างการให้ทานในพระ
 สุตตันตปิฎกกับการปฏิบัติจริงในลำพูน”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิต
 วิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

พระเทพวิสุทธิกวี. **อนุปุพพิกาที่ปนี**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์**. กรุงเทพมหานคร:
 โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์**. กรุงเทพมหานคร: โรง
 พิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). **พุทธธรรม**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราช
 วิทยาลัย, ๒๕๔๒.

พระมหาจรัญ การบรรจง . “การถวายสังฆทานในทัศนะของชาวพุทธไทย ”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศา
 สตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๕.

พระมหาเชน แสงมัย. “การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องอานิสงส์ของท่านในพระพุทธศาสนา”.
วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
 , ๒๕๔๒.

พระมหาธีรพงษ์ มีไธสง. “แรงจูงใจในการตัดสินใจบรรพชาในพระพุทธศาสนา ศึกษาเปรียบเทียบ
 แรงจูงใจในการตัดสินใจบรรพชาในจังหวัดนครศรีธรรมราช กับ จังหวัดขอนแก่น”.
ปริญญานิพนธ์หลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๑.

พระมหาบุญทัน อานนโท (พาหา). “เวสสันดรชาดก ศึกษาเฉพาะทานบารมี การบำเพ็ญทานบารมี
 ของพระโพธิสัตว์”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัย
 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐.

พระมหาสงฆ์ ไชยวงศ์. “การศึกษาวิเคราะห์เรื่อง “ทาน” ในพระพุทธศาสนา”. **วิทยานิพนธ์
 ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๑.

พระมหาอานนท์ ขวนาภิภู (แสนแป้). “การศึกษาเรื่องทานในพระไตรปิฎกที่มีต่อสังคมไทย ”
วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต . บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
 วิทยาลัย, ๒๕๔๘.

พระสิริมงคลอาจารย์. **มังคลัตถที่ปนี แปล เล่มที่ ๓**. พิมพ์ครั้งที่๑๘. (กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏ
 ราชวิทยาลัย, ๒๕๓๗.

มหาวิทยาลัย. มังคลัตถทีปนี แพล เล่ม ๓. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๑.

มหาวิทยาลัย. อธิบายบาลีไวยากรณ์ (นามกิตก์และกิริยากิตก์). พิมพ์ครั้งที่ ๑๔. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๘.

มุกดา ศรียางค์ และคณะ. จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ๒๕๔๒.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๔๒.

วศิน อินทสระ. สารสำคัญแห่งมงคล ๓๘ เล่ม ๒. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บรรณาคาร, ๒๕๑๕.

วัชระ คำเพ็ง. “การศึกษาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักมวยไทยอาชีพ”. **ปริญญาานิพนธ์หลักสูตร ครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**, ๒๕๓๗.

วันชัย วัฒนศัพท์. **ความขัดแย้ง:หลักการและเครื่องมือแก้ปัญหา** . พิมพ์ครั้งที่ ๑ . (นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า . ๒๕๔๗). หน้า ๑๘๗. และ วันชัย วัฒนศัพท์ และคณะ. **คู่มือเพิ่มพลังความสามารถกระบวนการจัดการข้อพิพาท**. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๔๕.

วุฒิชัย จ๋ามง. **พฤติกรรมการตัดสินใจ**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๓.

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส . **บาลีไวยากรณ์วชิราภาค ภาคที่๒** . พิมพ์ครั้งที่ ๓๗. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๗.

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส . **สารานุกรมพระพุทธศาสนา** . สุขเขาวนั พลอยชุมรวบรวม. พิมพ์ครั้งที่๒. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๘.

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. **พุทธศาสนสุภาษิต เล่ม ๑**. พิมพ์ครั้งที่ ๒๗. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๑.

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. **พุทธศาสนสุภาษิต เล่ม ๑**. พิมพ์ครั้งที่ ๘. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๖.

สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์. **ธรรมานุกรม**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๗.

สุมาลี มหณรงค์ชัย. **ทาน – สังฆทาน ฉบับคู่มือชาวพุทธ** . กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์, ๒๕๔๗.

เสรี พงศ์พิศ. **ศาสนาคริสต์**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๑.

โสภา ชูพิบูลชัย. **ความเห็นของครูสังคมศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในวิทยาลัยเทคนิค สังกัดกรมอาชีวศึกษาในคู่มือพัฒนาจริยศึกษากรมศาสนา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๓๙.

อ้อมเดือน สดมณี. **เอกสารประกอบการสอนวิชาจิตวิทยาสังคม**. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, ๒๕๒๙.

(๒) วิทยานิพนธ์

การศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, ๒๕๓๐.

จิราภรณ์ ตั้งกิตติภาภรณ์. **จิตวิทยาเบื้องต้น**. สงขลา: คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ๒๕๓๒

ชัยสิทธิ์ ทองบริสุทธิ. **“จิตวิทยาพุทธศาสนา”**. กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙.

ชำเลื่อง วุฒิจันทร์ และคณะ. **ศาสนพิธี คู่มือทาบญบ่าเพื่อกุศลสำหรับพุทธศาสนิกชน**. กรุงเทพมหานคร, ๒๕๒๖.

นิพนธ์ แจ้งเอี่ยม. **จิตวิทยาสังคม**. กรุงเทพมหานคร: เอกมัยการพิมพ์, ๒๕๒๕

ปรมะ สดะเวทิน. **หลักนิเทศศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร: รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์. ๒๕๔๐

ประยุทธ์ หลงสมบุญ. **พจนานุกรมมคธ -ไทย**. พิมพ์ครั้งที่ ๒ . กรุงเทพมหานคร: บริษัทธรรมสาร จำกัด, ๒๕๔๖

พ.ท. ปิ่น มุกกันต์. **มงคลชีวิต ภาคที่ ๒**. กรุงเทพมหานคร: พิศนาคะการพิมพ์, ๒๕๐๖.

พ.อ.ปิ่น มุกกันต์. **คำบรรยายพุทธศาสตร์ ฉบับฉลอม ๒๕ พุทธศตวรรษ ภาค ๓**. กรุงเทพมหานคร : ๒๕๑๗.

พระครูไพศาลธรรมานุสิฐ (ณอม ภิัญญจิตร). “การศึกษาเปรียบเทียบตัวอย่างการให้ทานในพระสูตรต้นตอปฏิภักกับการปฏิบัติจริงในลำพูน”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

พระเทพวิสุทธิกวี. **อนุปพพิกษาทีปนี**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย .๒๕๔๖. หน้า ๓๙-๔๐.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์** . กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์**. (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘).

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). **พุทธธรรม**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒.

พระมหาจรัญ การบรรจง . “การถวายสังฆทานในทัศนะของชาวพุทธไทย ”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๕.

พระมหาเชน แสงวมี. “การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องอานิสงส์ของท่านในพระพุทธศาสนา”. **วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒.

พระมหาธีรพงษ์ มีไธสง. “แรงจูงใจในการตัดสินใจบรรพชาในพระพุทธศาสนา ศึกษาเปรียบเทียบแรงจูงใจในการตัดสินใจบรรพชาในจังหวัดนครศรีธรรมราช กับ จังหวัดขอนแก่น”. **ปริญญานิพนธ์หลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต** มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๑.

พระมหาบุญทัน อานนโท (พาหา). “เวสสันดรชาดก ศึกษาเฉพาะทานบารมี การบำเพ็ญทานบารมีของพระโพธิสัตว์”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐.

พระมหาสงฆ์ ไชยวงศ์. “การศึกษาวิเคราะห์เรื่อง “ทาน” ในพระพุทธศาสนา”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๑.

พระมหาอานนท์ ชวนาภิภู (แสนแป้). “การศึกษาเรื่องทานในพระไตรปิฎกที่มีต่อสังคมไทย ” **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต** . บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๔๘.

พระสิริมงคลอาจารย์. **มังคลัตถทีปนี แปล เล่มที่ ๓**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๘. กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๗.

มหามกุฏราชวิทยาลัย. **มังคลัตถทีปนี แปล เล่ม ๓**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๑.

มหามกุฏราชวิทยาลัย. **อธิบายบาลีไวยากรณ์ (นามกิตก์และกิริยากิตก์)**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๔. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘.

มุกดา ศรียางค์ และคณะ. **จิตวิทยาทั่วไป**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๒.

ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน**, ๒๕๔๒.

วศิน อินทสระ. **สาระสำคัญแห่งมงคล ๓๘ เล่ม ๒**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บรรณาคาร, ๒๕๑๕.

วัชร คำเพ็ง. “การศึกษาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักมวยไทยอาชีพ”. **ปริญญานิพนธ์หลักสูตร ครุศาสตรมหาบัณฑิต**. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๗.

วันชัย วัฒนศัพท์. **ความขัดแย้ง:หลักการและเครื่องมือแก้ปัญหา**. พิมพ์ครั้งที่ ๑. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า. ๒๕๔๗. หน้า ๑๘๗. และ วันชัย วัฒนศัพท์ และคณะ. **คู่มือเพิ่มพลังความสามารถกระบวนการจัดการข้อพิพาท**. (นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๔๕.

วุฒิชัย จ้านง. **พฤติกรรมการณ์ตัดสินใจ**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์โอเดียนสโตร์. ๒๕๒๓.

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส . **บาลีไวยากรณ์วชิรภาค ภาคที่๒**. พิมพ์ครั้งที่ ๓๗. (กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๗).

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส . **สารานุกรมพระพุทธศาสนา**. สุขชวน์ พลอยชุมรวรรณ. พิมพ์ครั้งที่๒. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘.

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. **พุทธศาสนสุภาษิต เล่ม ๑**. พิมพ์ครั้งที่ ๒๗. กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๒๑.

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. **พุทธศาสนสุภาษิต เล่ม ๑**. พิมพ์ครั้งที่ ๘. กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๒๖.

สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์. **ธรรมานุกรม**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๒๗.

สุมาลี มหณรงค์ชัย. **ทาน – สังฆทาน ฉบับคู่มือชาวพุทธ**. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์, ๒๕๔๗.

เสรี พงศ์พิศ. **ศาสนาคริสต์**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๑.

โสภา ชูพิบูลชัย. **ความเห็นของครูสังคมศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนวิชา พระพุทธศาสนาในวิทยาลัยเทคนิค สังกัดกรมอาชีวศึกษาในคู่มือพัฒนาจริยศึกษากรม ศาสนา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๓๙.

อ้อมเดือน สดมณี. **เอกสารประกอบการสอนวิชาจิตวิทยาสังคม**. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, ๒๕๒๙.

๒. ภาษาอังกฤษ

๒ Secondary Source

(I) Books

Brophy. Jere. ON MOTIVATINGSTUDENTS. Occassional Paper No. ๑๐๑. East Lansing. Michigan: Institute for Research on Teaching. Michigan State University Octoter ๑๙๘๖.

Douglas A.B. และ Edward J.R. ๑๙๘๘ อ้างถึงใน Neil R.C.๑๙๙๐

Kholberb Lawrence. **Moral Development and Behavior**. (New York : Kolt Rinehart and Winston Co; ๑๙๖๕.

Lepper. Mark R.. ,Motivational Cinsiderations in the Study Of Instruction.” COGNITONAND INSTRUCTION ๕.๔ ๑๙๘๘.

Rosenfeld M.S. Motivational Strategies in Geriatric Rehabilitation. Bethesda : AOTA.Inc. ๑๙๙๗.